

Léčebný fond veřejných zaměstnanců je správním úřadem.

Na základě usnesení představenstva ústředního sboru Léčebného fondu veřejných zaměstnanců v Praze vyzval okresní sbor tohoto fondu pro město B. stěžující si školu, aby přihlásila všechny učitelky-mnišky, vyučující na této škole, k nemocenskému pojištění podle zák. č. 221/1925 od 1. června 1928, ježto učitelky ty podléhají nemocenskému pojištění podle tohoto zákona, neboť škola ta je veřejná, pojištění je obligatorní a zákon nepřipouští žádných výjimek. Naříkaným rozhodnutím představenstva Léčebného sboru veřejných zaměstnanců nebylo vyhověno odvolání z výměru toho stěžující si školou podanému z toho důvodu, že konaným šetřením u školského inspektorátu v B. bylo zjištěno, že učitelky-mnišky stěžující si školy jsou řádně kvalifikované učitelké síly, učí na veřejné škole obecné a měšťanské a mají v případě nemoci zaručen nárok na služné po dobu jednoho roku. Ježto jmenované učitelky-mnišky splňují všechny podmínky zákona o nemocenském pojištění veřejných zaměstnanců č. 221/25 a vládní nařízení č. 144/26, podléhají nemocenskému pojištění u Léčebného fondu. — K okolnosti, že učitelky-mnišky by se chtěly zříci pojistné povinnosti, nelze přihlížeti, ježto zákon nepřipouští žádných osvobození. Také námitka, že řehole má přísnou klausuru a že učitelky-mnišky mohou opustiti klášter jen s papežským, resp. biskupským svolením, nemůže býti brána v úvahu, ježto řádový lékař jest, ev. může býti zároveň smluvním lékařem Léčebného fondu. Uvažuje o stížnosti, podané do tohoto rozhodnutí z důvodu jeho nezákonnosti, musil by nejvyšší správní soud se zřetelem na ustanovení §§ 4 a 21 zák. ze dne 22. října 1875, č. 36 ř. z. z r. 1876, z povinnosti úřední i k námitce v odvodním spise vznesené rozřešiti především otázku vlastní své příslušnosti k rozhodnutí sporu, o který v daném případě jde. Podle § 2, odst. 1., cit. zákona rozhoduje nejvyšší správní soud ve všech případech, kde někdo tvrdí, že byl nezákonným rozhodnutím neb opatřením některého úřadu správního ve svých právech zkrácen. Úřady správními, na jichž rozhodnutí neb opatření lze si u nejvyššího správního soudu stěžovati, jsou podle 2. odst. téhož paragrafu jak orgány správy státní, tak i orgány správy zemské, okresní a obecní. Odvodní spis namítá, že naříkané rozhodnutí jest opatřením orgánu ústavu autonomního, a že proto nejvyšší správní soud není příslušným stížnost projednati, neboť orgány Léčebného fondu veřejných zaměstnanců nejsou úřady správními ve smyslu § 2 cit. zák. Sporným je, zda orgány jmenovaného fondu jsou orgánem státní správy, resp. úřadem správním podle 2. odst. § 2 zákona o správním soudu, neboť není pochybnosti o tom, že nejsou orgánem správy zemské, okresní ani obecní. Spornou otázku právní povahy orgánů těch nutno rozřešiti na základě zákona ze dne 15. října 1925, č. 221 Sb. z. a n., o nemocenském pojištění veřejných zaměstnanců. Zákonem tím byl zřízen zvláštní fond, nazvaný Léčebný fond veřejných zaměstnanců, se sídlem v Praze, jako právnická osoba za tím účelem, aby prováděl nemocenské pojištění podle tohoto zákona (§ 13), jež jest pojištěním nuceným, a pojistná povinnost osob jemu podrobených, vyplývající ze zákona, je tedy obligatorní povinností veřejnoprávní (§ 1). Nemocenské pojištění jest podle své podstaty integrující součástí pojištění sociálního, za jakou je pokládá také zpráva sociálně politického výboru k vládnímu návrhu (tisk 1062) zákona o nemocenském pojištění veřejných zaměstnanců (tisk 2177). Pojištění sociální prohlašuje důvodová zpráva k původnímu vládnímu návrhu zákona o nemocenském pojištění státních zaměstnanců v odstavci II. (tisk 1062), který byl předchůdcem zákona č. 221/25, za zařízení, které slouží celkovému prospěchu státnímu, všem, kdož přímo jsou ho účastni, a státnímu veškerenstvu, jehož podstatnou částí jest vedle třídy dělnické, pracující rukou, i třída úřednická, pracující duševně. Vybudování nemocenského pojištění státních a jim na roveň postavených veřejných zaměstnanců jako součástí pojištění sociálního

uznává podle toho stát za činnost konanou ve všeobecném veřejném zájmu a takto za svou povinnost, kladenou mu ve vývoji moderního evropského státu jako za jednu složku jeho veřejnoprávních úkolů. Oborem veřejného sociálního pojištění rozšiřuje stát činnost veřejné správy státní na nové obory, které jí byly dosud celkem vzdáleny. Její provedení mohl stát arciť svěřiti vlastním svým orgánům. Neučinil však tak z různých důvodů politických, národohospodářských, finančních a jiných, nýbrž vytvořil za tím účelem pro určitý úsek této veřejné správy veřejnoprávní korporace, spočívající v podstatě na principu zájmové samosprávy, na které úkoly dotčené sociální správy přenesl. Jednou z nich vedle mnoha jiných, zřízených pro různé obory veřejného nuceného pojišťování, jest pro obor nemocenského pojišťování veřejných zaměstnanců Léčebný fond zřízený zák. č. 221/25, ve kterém vedle živlu autonomního zúčastněn jest i živlu správy státní, spojující takto ve zvolené formě veřejnoprávní korporace zásadu autonomie se zásadou správy státní s cílem sociálně politickým, dobročinným, vše-užitečným (srov. cit. důvodovou zprávu bod V.). Myšlenka uznávající zaříditi a organisovati nemocenské pojištění veřejných zaměstnanců za povinnost veřejné státní správy, zračící se v uvedené zprávě důvodové, došla výrazu také v zákoně samém tím, že vláda byla zmocněna, aby přispěla Léčebnému fondu na zřizování lázní, odborných léčen, ozdraven, útulen a pod. ústavů podle postupu zařizování jeho humanitních institucí částkou 5.000.000 Kč, a že stát poskytl také bezúročnou zálohu na úhradu nákladů spojených s počátečním zařízením a působením Léčebného fondu (§ 37). K opatřování prostředků, potřebných k plnění úkolů výtčených v zákoně o Léčebném fondu, platí stát jako zaměstnavatel polovinu pojistného a za své zaměstnance, nemající peněžitě mzdy, pojistné celé (§ 30). Stát vyhradil si na provádění úkolů Léčebnému fondu příkázaných a na jeho správu rozsáhlý a rozhodující vliv tím, že v orgánech fondu, jimiž jsou podle § 14 ústřední sbor a jeho představenstvo, jakož i okresní sbory, má své zástupce, a to v 28členném ústředním sboru 4 zástupce státní správy, z nichž po jednom členu a jeho náhradníku jmenuje ministerstvo vnitra, ministerstvo financí, ministerstvo sociální péče a ministerstvo veřejného zdravotnictví a tělesné výchovy (§ 15, odst. 2), v pětičlenném představenstvu předsedu, kterým jest zástupce ministerstva sociální péče (§ 15, odst. 3); v čele pětičlenného okresního sboru jest pak přednosta okresního úřadu nebo jeho zástupce (§ 16, odst. 1). Oprávnění a povinnosti okresních sborů může ústřední sbor přenést za předpokladů, výtčených v § 21, na okresní úřady. Státní správa má mimo to podle zákona zaručen dozor na ústřední sbor, jež vykonává ministr sociální péče (§ 27), který schvaluje také roční uzávěrku a výroční zprávu představenstva (§ 28, odst. 3), dále předpisy o zvláštním podpůrném fondu (§ 35, odst. 3). Jmenování vedoucího úředníka a odpovědného účetního podléhá rovněž schválení ministra sociální péče (§ 23, odst. 2). Hospodaření Léčebného fondu jest podrobena všeobecným předpisům o kontrole hospodaření státního (§ 28, odst. 4). Kromě toho podléhají důležitější usnesení ústředního sboru schválení ministerstva sociální péče a ministerstva financí (§§ 28, odst. 2, 34, odst. 2, 36, odst. 4). Léčebný fond spravují jako jeho orgány (§ 14) ústřední sbor a jeho představenstvo (§ 15) s kompetencemi výtčenými v §§ 20, 21 a 23. Z těchto zákonných ustanovení vyplývá, že Léčebnému fondu veřejných zaměstnanců jako veřejnoprávní korporaci, provádějící nucené veřejnoprávní nemocenské pojištění jich podle zákona č. 221/25, svěřena byla státem určitá část veřejné správy sociální. Orgánům této veřejnoprávní korporace, pokud obstarávají úkony veřejné správy sociální zákonem č. 221/25 jim příkázané, nelze v této jejich funkci upírati právní povahu orgánů správy státní ve smyslu § 2 zákona o správním soudu, neboť obstarávají takto úkoly, jež by jinak musil vykonávati stát svými vlastními orgány. Orgány fondu jsou podle § 14 cit. zák. ústřední sbor a jeho představenstvo a okresní sbory. Orgány

ty jsou tedy orgány této veřejnoprávní korporace, které ji spravují a plní takto úkoly veřejné státní správy sociální v oboru nemocenského pojišťování veřejných zaměstnanců. Proto nutno orgánům těm, pokud vydávají rozhodnutí ve své veřejnoprávní funkci orgánů Léčebného fondu jako nositele pojištění, provádějícího nemocenské pojištění veřejných zaměstnanců, přiznati charakter orgánu státní správy, to tím spíše, že jejich pravoplatná rozhodnutí jsou také exekučními tituly podle exekučního řádu, vykonatelnými soudní exekucí (§ 43). Poukazuje-li odvodní spis k tomu, že představenstvo fondu jest orgánem ústavu autonomního, nemá tento poukaz pro otázku, o kterou jde, právního významu a na věci nic nemění, ježto při posouzení této sporné otázky jest rozhodné toliko, zda Léčebný fond a jeho orgány pověřeny jsou takovými funkcemi, jež spadají do oboru veřejné správy státní. Naříkané rozhodnutí vyslovilo s konečnou platností, že učitelky-mnišky, působící na škole stěžující si ústavu, podléhají nemocenské pojišťovací povinnosti podle zák. č. 221/25. Je tedy výrokem správního úřadu podle § 2 zákona o správním soudu, jímž autorativně s konečnou platností a s účinkem právní moci byla založena povinnost stěžující si ústavu, přihlásiti učitelky-mnišky k nemocenskému pojištění podle cit. zákona. Rozhodnutí taková podléhají kognici nejvyššího správního soudu, pokud není v zákoně ustanoveno jinak. Tato jiná ustanovení obsažena jsou v §§ 40 až 42 zák. č. 225/21; leč o rozhodnutí takové, na něž by se vztahovaly předpisy tam dané, zde neběží. Ježto podle hořejších úvah jde o výrok, který jest naříkatelný stížností u nejvyššího správního soudu, je tím dána příslušnost nejvyššího správního soudu, aby o podané stížnosti rozhodl. Naříkanému rozhodnutí vytýká stížnost jeho nezákonnost z důvodů věcných. Nejvyšší správní soud musil však dříve, než se pustil do přezkoumání jeho s tohoto hlediska, zabývat se z povinnosti úřední otázkou, zda naříkané rozhodnutí bylo vydáno úřadem k tomu po zákonu kompetentním, při čemž uvážil toto: Ze shora vylíčeného děje jest zřejmo, že okresní sbor Léčebného fondu vyzval dopisem ze dne 4. července 1928 stěžující si ústav, aby přihlásil všechny učitelky-mnišky, vyučující na jeho škole, k nemocenskému pojištění podle zákona č. 221/25. Výzva tato jest podle svého obsahu a povahy výzvou čelící k tomu, aby dotčené osoby byly pojištěny pro případ nemoci a aby se jim pak dostalo léčebné péče podle cit. zákona, je tedy opatřením okresního sboru, do jehož působnosti přísluší podle § 24, č. 1, bdíti nad prováděním léčebné péče v okrese. Do opatření toho podal stěžující si ústav stížnost. Podle § 20, č. 9 zák. 221/25, jest vyhrazeno ústřednímu sboru rozhodovati s konečnou platností o stížnostech do opatření okresních sborů. Z toho plyne, že o stížnosti podané do řečeného opatření okresního sboru byl podle citovaného ustanovení povolán rozhodnouti ústřední sbor a nikoli představenstvo jeho, které podle § 23 vykonává jen usnesení ústředního sboru, vyřizuje běžné právní věci, zastupuje Léčebný fond proti třetím osobám a úřadům a propouští zaměstnance. Jak z obsahu naříkaného rozhodnutí, tak i z předložených správních spisů jest zřejmo, že o stížnosti, podané do opatření okresního sboru ze dne 4. července 1928, nerozhodl ústřední sbor, nýbrž, jak se tam všude výslovně uvádí, jeho představenstvo, které však k tomu po zákonu vzhledem k ustanovení § 20, č. 9, nebylo kompetentní. Překročilo tedy představenstvo naříkaným rozhodnutím meze své zákonné příslušnosti. Naříkané rozhodnutí musilo býti proto zrušeno podle § 7 zákona o správním soudu již z toho důvodu, aniž se nejvyšší správní soud mohl obíratí věcnými námitkami ve stížnosti proti němu uplatňovanými.

(Nález nejv. správ. soudu ze dne 18. října 1930, č. 15.979/30.)